

OM onderzoekt omzeiling van Russische sancties door export via 'uitwijklanden'

De export van Nederland naar Rusland is sinds het begin van de oorlog sterk teruggelopen, die naar buurlanden van Rusland is juist sterk gegroeid. Het Openbaar Ministerie onderzoekt mogelijke overtredingen van de sanctiewet.

Michael Persson 23 december 2022, 15:43

Een vrachtschip voor de kust bij Istanbul. Beeld Getty

Het Openbaar Ministerie (OM) is sinds de Russische inval in Oekraïne in februari vijftig onderzoeken gestart naar mogelijke overtreding van sancties. Dat gaat deels om Nederlandse import uit Rusland en deels om export naar Rusland, al dan niet via buurlanden. Maar het aantal omvat ook de mogelijke handel met andere landen waaraan sancties zijn opgelegd, zoals Iran. Een precieze onderverdeling kan het OM op dit moment niet geven.

Het OM laat dit weten naar aanleiding van een onderzoek van de NOS, dat uitwijst dat er via omwegen vanuit Nederland naar schatting voor honderden miljoen euro's aan goederen naar Rusland is geëxporteerd die op de sanctielijst staan.

Deze handel verloopt via zogeheten uitwijklanden, buurlanden van Rusland die zelf geen sancties hebben opgelegd. Ook deze handel is strafbaar, maar veel lastiger te traceren.

Pas als het OM tot vervolging overgaat, komen concrete zaken en verdachten naar buiten. Zo stond op 15 december de 55-jarige Russische Nederlander Dimitri K. voor de rechter, omdat hij chips en andere hoogwaardige technologie via de Malediven en Kazachstan naar Rusland zou hebben verscheept. Het OM denkt dat die chips terechtkomen in wapens die worden ingezet in Oekraïne. 'Het is evident dat hightechgoederen een grote rol spelen in de oorlog tussen Rusland en Oekraïne', zei de officier van justitie tijdens de behandeling. 'Ze zijn afhankelijk van specialistische buitenlandse onderdelen.'

Uitwijklanden

Uit het onderzoek van de NOS blijkt dat de directe stroom 'sanctiegoederen' van Nederland naar Rusland sinds het begin

van de oorlog met 78 procent is gedaald, van ongeveer 250 miljoen euro per maand naar iets meer dan 50 miljoen. Omdat de sancties niet direct ingingen en omdat hieronder ook goederen vallen die nog wel geëxporteerd mogen worden, is dat bedrag niet nul. Zo mogen Russen geen luxespullen meer kopen in Nederland, zoals horloges, maar als die minder dan 300 euro kosten mag het nog wel.

Tegelijk verkoopt Nederland sinds de inval veel meer van deze goederen aan landen rond Rusland. Zo is de export van spullen die niet meer naar Rusland mogen naar Turkije, Armenië, Oezbekistan, Kazachstan en Kirgizië met tientallen procenten gestegen, blijkt uit cijfers van de database Comtrade van de Verenigde Naties.

Hebben die landen de fabricage van hoogwaardige technologie, waar deze spullen in terechtkomen, misschien overgenomen van Rusland? Daar lijkt het niet op, want ook de export vanuit deze uitwijklanden naar Rusland is sterk gestegen. Zo groeide de export van sanctiegoederen vanuit Turkije naar Rusland van 104 miljoen naar 189 miljoen dollar per maand. De uitvoer van deze essentiële onderdelen vanuit kleinere landen als Armenië en Kirgizië is sinds de invasie verviervoudigd.

Douane

Dat het lastig is die stroom te stoppen, blijkt uit cijfers van de Nederlandse douane. Die heeft tot en met september 258 zendingen onderschept op verdenking van een overtreding van de sancties. Slechts vier daarvan waren bestemd voor een van de uitwijklanden.

‘Omzeiling van sancties via derde landen is niet nieuw’, zegt Saskia Rietbroek, directeur van de **Association of Certified Sanctions Specialists**, die onlangs nog op een conferentie was over dit probleem. ‘Er zijn professionele smokkelnetwerken werkzaam, ook in de landen rondom Rusland. Het zou zeer nuttig zijn om mensen in derde landen, inclusief deze facilitators, strafrechtelijk aansprakelijk te stellen wanneer zij helpen de EU-handelsbeperkingen te omzeilen.’